

Δέσποινα Χατζηπαυλίδου: «Στο πρόσωπο του Βούτσεκ μεγεθύνεται το αποτέλεσμα της βίας»

Αλέξανδρος Στεργιόπουλος

16/10/2014

Κάθε κλασικό θεατρικό έργο απαιτεί παραδοχή της άγνοιάς μας. Απαιτεί εκκίνηση από το μηδέν για να μπορέσεις να το ακολουθήσεις. Να το αγγίξεις και να το βάλεις στη σκηνή. Η Ομάδα Σημείο Μηδέν ανεβάζει για δεύτερη χρονιά τον Βούτσεκ (εκδοχή β') του Γκέοργκ Μπύχνερ. Στον Νέο Χώρο του θεάτρου Αττις. Πρεμιέρα αύριο.

Η πρώτη απόπειρα στέφθηκε από επιτυχία διότι η Ομάδα κατάφερε να αποκωδικοποιήσει το ανολοκλήρωτο κείμενο του Μπύχνερ. Η παράσταση είναι απ' αυτές που αποζημιώνουν το θεατή σε πνευματικό και διανοητικό επίπεδο.

Η Δέσποινα Χατζηπαυλίδου μίλησε στο toperiodiko.gr για την Ομάδα, τον Βούτσεκ και το ρόλο της.

Το έργο πραγματεύεται τη βία και την εκμετάλλευση. Καταστάσεις οι οποίες βρίσκονται στον πυρήνα των ανθρώπινων σχέσεων κάθε είδους. Πόσο επηρεάζει το πολιτικό/οικονομικό πλαίσιο;

Καθώς προχωράει η Ιστορία φαίνεται ότι τα πράγματα εξελίσσονται, αλλά όπως λέει ο Βάλτερ Μπένγιαμιν ο πολιτισμός προχωράει πάνω στα συντρίμια του παρελθόντος. Ο Βούτσεκ είναι έργο διαχρονικό και μιλά για τη βία και την εκμετάλλευση του ανθρώπου, για τον εγκλωβισμό του ανθρώπου από άνθρωπο, για τη βία της εξουσίας, για την αντίδραση που ποτέ δεν ξεσπάει ή ξεσπάει προς λάθος κατεύθυνση. Πράγματα που συνέβαιναν και συμβαίνουν διαρκώς. Το πολιτικό έχει να κάνει με το γεγονός ότι ο άνθρωπος αρέσκεται να ζει στις ψευδαισθήσεις του. Δηλαδή, τώρα όλοι ασχολούνται με την Αμφίπολη και τα μάρμαρα του Παρθενώνα, αλλά όχι ότι υπάρχουν άνθρωποι που ζουν σε πολύ άσχημες συνθήκες ή πεθαίνουν. Είναι δίπλα μας. Διαρκώς ψάχνουμε κάτι το οποίο είναι έξω από εμάς.

Ποια είναι η προσέγγιση της ομάδας στον Βούτσεκ;

Ξεκινήσαμε να δουλεύουμε πάνω στο τραυματισμένο σώμα. Δηλαδή, το πώς η εξουσία αποτυπώνει τα ίχνη της πάνω στο ίδιο μας το σώμα και χάνουμε τον εαυτό μας. Έτσι, είτε σαδιστικά ασκούμε τη βία είτε μαζοχιστικά τη δεχόμαστε από άλλους. Όπως ο **Βούτσεκ**. Επικεντρωθήκαμε σε αυτό. Δημιουργήσαμε ένα περιβάλλον γύρω απ' αυτόν, πραγματικά ασφυκτικό. Η γυναίκα του είναι μέρος αυτής της φυλακής του Βούτσεκ. Ο γιατρός, ο λοχαγός.... Αλλά και ο ίδιος εγκλωβίζεται μέσα στην τρέλα που τον διαπερνά. Στο πρόσωπο του Βούτσεκ μεγεθύνεται το αποτέλεσμα της βίας. Υπάρχουν στοιχεία σχιζοφρένειας στον Βούτσεκ. Αποτυπώνεται απόλυτα η βία της εξουσίας στο σώμα και στο μυαλό του. Βλέπει οράματα, έχει ψευδαισθήσεις...

Άρα, ο κεντρικός χαρακτήρας σας βοήθησε ως ομάδα να πλησιάσετε το έργο.

Δουλέψαμε και συζητήσαμε αρκετά πάνω στα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Κατάσταση επίκαιρη. Όταν αρχίσαμε να πιάνουμε το θέμα και να λέμε ότι παρόμοια πράγματα συμβαίνουν στην κοινωνία μας, εγώ κάπως αντέδρασα μέσα μου. Είπα *όχι ρε, υπερβολή*. Όμως τελικά αν δεις πώς κινούμαστε, σε ποια τάξη ζούμε, το πώς προσπερνάμε αυτόν που είναι άρρωστος, πώς προσπερνάμε τα νέα που μαθαίνουμε για τους πολέμους, για την πείνα και άμα διαβάσεις βιβλία για τα στρατόπεδα συγκέντρωσης και δεις πώς λειτουργούσαν οι άνθρωποι προσπαθώντας να σώσουν τον εαυτό τους, κάτι παρόμοιο συμβαίνει και με μας.

Το κείμενο προηγείται και εσείς ακολουθείτε ή συμβαδίζετε; Αφήνετε να σας κατευθύνει;

Νομίζω ότι μας κατευθύνει το κείμενο. Η δουλειά γίνεται αρχικά με αυτοσχεδιασμό. Τον αέναο αυτοσχεδιασμό που λέμε. Είναι ένα βύθισμα στον εαυτό. Εξερευνούμε το δικό μας υλικό σε σχέση με τον Βούτσεκ. Προσπαθούμε να βρούμε τις παραλληλίες και να ανακαλύψουμε μέσα από τη σωματική δουλειά πώς συνυπάρχουν αυτά. Μας οδηγεί. Είναι έργο με πολλές ερμηνείες. Ανολοκλήρωτο. Αποσπασματικό. Μπορείς να κόψεις, να ράψεις, να αλλάξεις σκηνές. Ακόμη δεν μπορεί να πει κανείς ποια ήταν η σειρά των σκηνών. Οπότε, υπάρχει η ιδέα του μοντάζ. Είναι κινηματογραφικός ο Βούτσεκ. Μια φράση είναι μια σκηνή.

Ο αυτοσχεδιασμός, λοιπόν, βοηθάει την παράσταση. Τον χρησιμοποιείτε και εσείς;

Η ομάδα δουλεύει πολύ με τη συγκέντρωση στο σώμα.

Επιτρέπεται και στον Βούτσεκ ο αυτοσχεδιασμός;

Επιτρέπεται παντού. Στο θέατρο μπορείς να κάνεις ό,τι θέλεις, να ακολουθήσεις όποια μέθοδο επιθυμείς. Λαμβάνουμε ερεθίσματα, που είναι το κείμενο, πράγματα που μπορεί να έχουν σχέση με αυτό, με την εποχή ή άλλα. Δηλαδή, ασχοληθήκαμε με τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, είδαμε πολλές εικόνες, του γερμανούς ζωγράφους... Όλα αυτά μας επηρεάζουν και μας δίνουν ερεθίσματα.

Πώς προετοιμάζεστε για κάθε ρόλο και συγκεκριμένα γι' αυτόν που θα ερμηνεύσετε στον Βούτσεκ;

Κατ' αρχήν υπάρχει συνέντευξη για ζέσταμα, σε κύκλο, που κάνουμε πάντα. Μέσα από μέθοδο ασκήσεων προσπαθούμε να συγκεντρωθούμε στο σώμα και στην αναπνοή και να συνδεθούμε με τους άλλους. Είναι έντονες και δυναμικές ασκήσεις. Έντονη εκγύμναση που μας βοηθάει να διατηρούμε υψηλή ενέργεια καθ' όλη τη διάρκεια της παράστασης. Ο καθένας έχει τον προσωπικό του χρόνο που μπορεί κάτι να κάνει, αλλά βασικά είναι αυτή η ομαδική συγκέντρωση. Ομαδική συγκέντρωση και πράξη.

Πείτε μας λίγα λόγια για τον ρόλο σας

Έχω τρεις ρόλους. Κάνω τον γιατρό, τον Αντρές, και τον θεατρίνο ή αφηγητή. Ο Αντρές είναι φίλος του Βούτσεκ, στρατιώτης κι αυτός, πιθανόν κι αυτός θύμα της εξουσίας. Αν πούμε ότι ο Βούτσεκ είναι ένας λοβοτομημένος, θα μπορούσε κι αυτός να είναι ένας πρώην λοβοτομημένος. Δεν διακρίνουμε ίχνη ιδιαίτερης νοημοσύνης στο έργο για τον Αντρές. Από την άλλη ο γιατρός. Στην ουσία κάνω και το θύμα και τον θύτη. Ο Αντρές θα μπορούσε να είναι ένα θύμα και ο γιατρός να είναι ο θύτης. Στη μέση, σαν ένα σημείο μηδέν, όπως και το όνομα της ομάδας, στέκει ο θεατρίνος ο οποίος προσπαθεί να εκπέμψει έναν λόγο πιο φιλοσοφικό. Δεν κάνω κάτι ιδιαίτερο. Θεωρώ ότι ο καθένας μας φέρει το καλό και το κακό. Ο καθένας μας φέρει στοιχεία του θύματος και του θύτη. Αντλώ από το σώμα μου. Προσπαθώ να χαλαρώσω ώστε να είμαι στη στιγμή και να συγκεντρωθώ στους συναδέλφους, να συνδεθώ μαζί τους και με αυτό που συμβαίνει στη σκηνή.

Ο Βούτσεκ είναι έργο κλασικό. Ποια είναι τα σημάδια που έχει αφήσει στο σημερινό θεατρικό τοπίο; Μπορούμε να τα διακρίνουμε;

Ναι. Το ένα είναι ότι πρόκειται για το πρώτο έργο που σταμάτησε να ασχολείται με τους βασιλιάδες, του πρίγκιπες και την ανώτατη τάξη, αστική και πάνω. Ασχολείται με την ιστορία ενός παρία, ενός ανθρώπου-σκουπίδι, ενός πειραματόζωου. Τον κάνει πρωταγωνιστή. Τον αναδεικνύει.

Πρωτοποριακό σε θεματολογία...

Πρωτοποριακό ως θεματολογία αλλά και ως γραφή. Γιατί είναι αποσπασματικός ο λόγος. Οι διάλογοι δεν αναπτύσσονται. Είναι σαν κομμάτια λόγου. Ο θεατής ή αυτός που το διαβάζει λαμβάνει ερεθίσματα, αλλά ο συγγραφέας δεν επεξηγεί με ψυχολογικούς όρους το τι συμβαίνει.

Αφήνει το έργο να ενεργήσει πάνω στον θεατή

Ακριβώς. Εκπέμπει το έργο, δεν επεξηγεί.

Το κοινό που ήρθε την πρώτη φορά ήταν προετοιμασμένο;

Κάποιοι ξέρουν από χρόνια τη δουλειά του Σάββα, του σκηνοθέτη μας και της Ομάδας. Το έργο έχει τέτοια δύναμη και με τον τρόπο που το δουλεύουμε πάνω στη σκηνή, εκπέμπει ερεθίσματα, αισθήσεις... Σε βάζει να αντικρίσεις μια πραγματικότητα... Ζούμε σε μια πραγματικότητα έντονη. Οι παραλληλισμοί είναι πολύ ισχυροί. Θεωρώ ότι όσο απαιδευτος κι αν είσαι, πρέπει να είσαι ο Αντρέας για να μην έχεις επαφή με αυτήν την παράσταση.

Προβληματίζεται δημιουργικά ο θεατής;

Νομίζω πως ναι. Όλος ο χώρος είναι έτσι στημένος, ώστε οι ηθοποιοί να είναι κοντά στο κοινό. Οι θεατές αντικρίζουν τους άλλους θεατές. Υπάρχει δέσιμο στο χώρο και όλοι γίνονται συμμετοχοί της εκτέλεσης, της θανάτωσης του Βούτσεκ. Φυσικά θανατώνεται η Μαρία, η γυναίκα του. Θύμα κι αυτή. Και ο Βούτσεκ οδηγείται στην κρεμάλα και είτε εκτελεστεί είτε όχι, έχει τελειώσει από πριν. Από την αρχή του έργου.

Τι είναι αυτό που κομίζει η Ομάδα Σημείο Μηδέν στο θέατρο;

Τη σωματική αμεσότητα. Θυμίζουμε στους θεατές ότι δεν είμαστε μόνο λόγος και σκέψη. Υπάρχουν ένστικτα, υπάρχει σώμα, υπάρχει το όλο, το σύνολο. Το θέαμα αυτό δεν είναι μία ιδέα, είναι υλικό, υπάρχει ύλη, πραγματικότητα. Και το κάνουμε πραγματικότητα επειδή όλο αυτό

διαπερνά τα σώματα των ηθοποιών πάνω στη σκηνή. Νομίζω πως δείχνει μια πραγματικότητα χωρίς να ωραιοποιούμε, να κάνουμε εκπτώσεις στις ιδέες, τις πολιτικές μας θέσεις για να αρέσουμε.